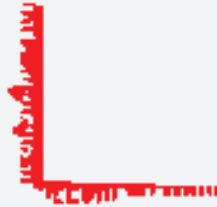

Katarina Briški

TRI DANA TREČENTA

*IX. dani Cvita Fiskovića - Trečento
u hrvatskoj baštini, znanstveni skup
Orebić - Korčula - Ston
4.-7.10.2005.*

D*ani Cvita Fiskovića* već gotovo cijelo desetljeće nude domaćim povjesničarima umjetnosti priliku za izlaganje i razmjenu novih spoznaja i ideja, ostajući, u većoj ili manjoj mjeri, na tragu velikana kojemu su i posvećeni. Ove su se godine *Dani* vratili u Cvitin rodni Orebić i, u odnosu na tematiku nekoliko prethodnih susreta, u nešto starije razdoblje,

trečento. Pokazalo se da je 14. stoljeće pomalo zapostavljeno, a možda i zahtjevnije razdoblje, tako da je izlagača bilo nešto manje nego ranijih godina. Oni koji su se odvažili uhvatiti u koštac s trečentom uglavnom su dokazali da se i o njemu ima itekako što reći.

Skup je otvoren u Orebiću predstavljanjem

novouređenog Pomorskog muzeja i otvorenjem izložbe Tatjane Štruk. Prvi je dan izlaganja održan u Korčuli, a teme su uglavnom bile vezane uz arhitekturu i skulpturu, posebice zlatarstvo. U uvodnom je izlaganju Mladen Ančić predstavio nove spoznaje o brojnosti stanovništva u dalmatinskim gradovima 14. st., prije velike kuge, izvedene iz navoda Tome Arhidakona o broju stanovnika u Splitu sredinom 13. st. Radoslav Bužančić je ponudio novo rješenje za ubikaciju kaštela Hrvoja Vukšića Hrvatinića koji, na temelju arhivskih i terenskih istraživanja, smješta na stratešku poziciju uz jedini ulaz u rezidencijalni dio srednjovjekovnog Splita. Fortifikacijskom se arhitekturom u svom izlaganju bavila i Sofija Sorić koja je govorila o povijesti gradnje i "razgradnje" kaštela Sv. Mihovila na Ugljanu i crkve koja se nekoć nalazila unutar kompleksa. Ana Pikunić je prikazala rezultate

istraživanja zadarske katedrale, točnije otkrića vezana uz promjene prostora i funkcije sakristije s posebnim naglaskom na fazu 14. st. u kojoj je nastao i ikonografski zanimljiv fresko oslik. Stanko Piplović je govorio o sakralnom sklopu Sv. Duha u Splitu koji je u 14. stoljeću doživio temeljitu pregradnju i proširenje, naglasivši pritom važnost fenomena bratovština. Izlaganje Nikše Petrića o arhitekturi grada Hvara u 14. stoljeću predstavilo je bogatstvo romaničke, romaničko-gotičke te ranogotičke morfologije prisutne uglavnom na spomenicima stambene arhitekture. Na svezu urbane i ruralne umjetnosti upozorio je Ante Milošević koji je u svom izlaganju govorio o problematici klesarskih radionica i datacije stećaka na području Dalmatinske zagore. Vladimir Bedenko je na temelju arhivskih i arheoloških istraživanja dvaju najznačajnijih spomenika sakralne

Andeo, detalj freske, 14. st., sakristija Male braće u Dubrovniku

arhitekture anžuvinskog Zagreba, katedrale i crkve Sv. Marka, iznio nove spoznaje o njihovim starijim slojevima.

Preostala izlaganja prvog dana bavila su se različitim aspektima zlatarskih predmeta iz 14. stoljeća. Ivo Babić je, pošavši od brojnih predmeta spomenutih u oporuci trogirskog biskupa Nikole Casottija, utvrdio da je srebrni vrč iz zbirke trogirске katedrale, za koji se smatralo da je poklon Elizabete Kotromanić, zapravo dio biskupove ostavštine i poklon kralja Ludovika Anžuvinca. Nikola Jakšić se pak osvrnuo na ikonografiju dvaju ninskih relikvijara iz 14. st., utvrdivši da se čitanjem složene simbolike svećakih likova može otkriti ponešto o naručitelju i o vremenu u kojem su relikvijari nastali. Marijana Kovačević donijela je mnoštvo arhivskih podataka, uglavnom iz oporuka, iz kojih se može naslutiti važnost i obim zlatarske produkcije u anžuvinskom Zadru. Najpoznatiji zlatarski rad 14. st., raku sv. Šimuna u crkvi Sv. Šime u Zadru predstavio je Pavuša Vežić osvrnuvši se u svom izlaganju na konzervatorski zahvat i nove spoznaje o njenom prvotnom obliku do kojih se pritom došlo. Sudionici skupa prvoga su dana posjetili i grad Korčulu gdje je Igor Fisković progovorio o njegovoj povijesti i posebnoj važnosti za hodočasničke rute prema Svetoj zemlji.

Drugoga dana su dominirale teme iz slikarstva, a prva su tri izlaganja bila vezana uz najznačajnije ime trećenta na Jadranu, Paola Veneziana. Nina Kudiš Burić je na temelju izvora iz 17. i 18. st. utvrdila prvotni smještaj sarkofaga bl. Leona Bemba te ponudila rekonstrukciju njegova izgleda u 15. stoljeću. Ana Munk je govorila o važnosti kulta svetih tijela za Republiku sv. Marka te o njegovoj prisutnosti u likovnim djelima Paola Veneziana i njegovih suvremenika. Katarina Kusijanović je naznačila karakteristike ornamentiranja aureola u Paolovom krugu te je utvrdila jaku prisutnost paolovskih

elemenata kod dubrovačkih slikara 15. stoljeća. Sanja Cvetnić je ikonografiju Kristova rođenja u spilji, učestalu u talijanskom, posebice venecijanskom slikarstvu 14. st., povezala s Platonovom filozofskom slikom spilje te simbolikom svjetlosti i istine koja je asimilirana u kršćansku teologiju. Ljerka Dulibić je predstavila pet slika iz Strossmayerove galerije starih majstora koje se vezuju uz talijansko slikarstvo 14. i 15. st. te je na temelju novih istraživanja predložila reviziju galerijskih atributivnih određenja. Uslijedila su četiri izlaganja posvećena zidnom slikarstvu. Željko Bistrovic je podsjetio na važnost istarskog zidnog slikarstva 14. stoljeća, o kojem je zadnjih desetljeća malo toga objavljeno. Rosana Ratković je obradila prikaze *Krunidbe Bogorodice* na istarskim freskama s kraja 14. i početka 15. st. naglasivši vezu s venecijanskim slikarstvom. Igor Fisković je predstavio novootkrivene i izuzetno vrijedne freske 14. st. iz sakristije Male braće u Dubrovniku te ih pripisao majstoru Mihajlu Astrapu iz Soluna podsjetivši tako na jake veze Dubrovnika s bizantskim kulturnim krugom. Ukazao je i na neprimjerenu građevinsku intervenciju kojom su ove freske sakrivene od očiju stručne i šire javnosti, o čemu je detaljnije izvjestio Ivan Srša. On je analizirao i tehnološki aspekt, odnosno izvedbu fresaka iz sakristije Male Braće koja otkriva podosta o vještini majstora.

Rozana Vojvoda je istražila veze između srebrnih korica i iluminacija triju rukopisa koji se čuvaju u Splitu i Trogiru te je iznijela tezu o svjesnoj retardaciji benediktinskih majstora. Zoraida Demori Staničić je govorila o vezenim antependijima s figuralnim prikazima iz Zadra i Dobrinja koji se vezuju uz slikarstvo mletačkog trećenta, utvrdivši da je zadarski nastao nešto ranije te da pokazuje višu kvalitetu. Naglasila je i važnost koju su te vezene slike imale u vrijeme njihova nastanka kada su se najpoznatije slikarske radionice podjednako bavile i figuralnim vezom.

Posljednji dan skupa održan je u Malom Stonu, a sudionici su posjetili i dvije crkve u okolici Stona, Sv. Mihajla te Gospu od Lučina, spomenik intrigantne slojevitosti. Završna izlaganja bila su posvećena arhitekturi grada Stona. Marina Oreb i Ivica Žile predstavili su rezultate arheoloških istraživanja tvrđave Veliki kaštio u Stonu istaknuvši ulogu Paskoja Miličevića u konačnom oblikovanju utvrde. Danko Zelić je govorio o procesu gradogradnje u Stonu i Malom Stonu koji je sustavno povezan s podjelom teritorija cijelog Pelješca. Nakon završne rasprave, skup je zatvorio tajnik Predrag Marković koji je najavio skori izlazak iz tiska zbornika *V. Dana Cvita Fiskovića* (održanog 2001.) posvećenog ladanjskoj arhitekturi.

Već su tradicionalno i na ovim *Danima Cvita Fiskovića* osobitu važnost imale rasprave te se upravo kroz ponekad oštro propitivanje kolega, jamči da će *Dani Cvita Fiskovića* i dalje ostati

na visokoj kvalitativnoj razini. Ponovno se ukazivalo na nužnost očuvanja baštine, a između ostalog je istaknuta potreba da se u što skorije vrijeme pokrene studij restauracije tekstila, metala i papira. Sudjelovanje konzervatora i restauratora je tako i ovaj put bilo od izuzetne važnosti upravo zbog neposrednog doticaja s umjetninama i sa svim tehničkim i pravnim aspektima njihova očuvanja. Međutim, pokazalo se da ponekad povjesničari umjetnosti i konzervatori ne dijele u potpunosti stajališta o načinima na koje će se ta zaštita provoditi.

Iako je tema skupa bila vremenski uža od tematike prethodnih godina, pokazalo se da metodologija savladana na jednom razdoblju može donijeti vrijedne rezultate i izvan njega. Vjerujemo da će tako mnogi naći poticaj i izazov u temi najavljenoj za iduće, *X. dane Cvita Fiskovića*, posvećene našim velikim majstorima s prijelaza 15. na 16. stoljeće.